

HØJSKOLEN RUMMER NOGET UNIKT OG UBETALELIGT

Askov Højskole er i dyb krise. Det har den med mellemrum været i de seneste årtier, men nu synes krisen for alvor at være reel og synlig. Ja, måske eksistenstruende. Hvor krisen tidligere oftest havde rod i ideologiske uoverensstemmelser og diskussioner, er den nu dybt forbunden med økonomi. Kæmpeunderskud på bundlinjen, forårsaget af blandt andet mange års svigtende elevtilslutning. Et vidnesbyrd om, at situationen i dag måske ikke matcher antallet af eksisterende højskoler – et tal, der i høj grad kunstigt blev pustet op af tidligere tiders mere lempelige tilskudspolitik. Når efterspørgslen svigter, er løsningen enten at finde på nye produkter eller at indskrænke aktiviteten. I erhvervslivet kan løsningen blive virksomhedslukninger – i højskolelivet ligeledes lukning eller sammenlægning af skoler, der enten kan støtte hinanden eller udnytte sammenlægningens synergi.

Askov Højskoles nuværende krise er i høj grad en konsekvens af højskoleformens generelle krise. Senest dog suppleret med en i høj grad selvskabt kritisk situation. Der må i dag sidde en bestyrelse med endog overordentlig høj røde ører. En bestyrelse, der valgte en forkert forstander til den konkrete situation – at redde højskolen ud af en økonomisk eksistenskrise. En bestyrelse, der mere lod sig blænde af cv'ets flotte titler og aktiviteter end af at sætte sig ind i personens reelle gøren og laden. Bestyrelsen endte med at vælge en højt profileret og beviseligt dygtig teatermand. Men også en mand, der gentagne gange havde svigtet afgivne løfter, havde negligeret sine medarbejdere groft, som gang på gang havde vist manglende interesse i praktiske gøremål, og som til tider også havde pyntet sig med lånte fjer. Disse fjer muliggjorde måske, at fuglen til tider kunne flyve højt – men samtidig så højt, at hverdagens dont med dens benhårde krav om økonomisk sans og ikke mindst om praktisk ditto dårligt kunne ses og derfor ikke blev taget alvorligt.

Ovennævnte betragtninger bringer mine tanker tilbage til en anden tid, hvor Askov Højskole absolut ikke var i krise – hverken ideologisk eller økonomisk. En tid, der afrundede et årti, der siden Verdenskrigens afslutning havde været i venteposition. I venteposition til noget nyt og måske revolutionerende – økonomisk, socialt, kønspolitisk, kulturelt, for blot at nævne et udvalg af 1960'ernes nytænkning. Mine tanker går tilbage til den januar måned i 1960, hvor jeg havde det held at være elev på Askov. Januar-student hed min status. Universitetsstuderende kunne formedelst 150 kroner tilbringe den forelæsningsfrie januar måned på højskolen. Jeg havde under min gymnasietid på Tønder Statsskole af rektor hørt mange rosende ord om højskoler. Studentereksamen i sommeren 1957 efterfulgtes af to års værnepligt og studiestart i september 1959. I mellemtiden havde jeg fået kæreste – en kæreste, der skulle tilbringe den følgende vinter på Askov. Et længe næret ønske kunne sammen med private interesser med andre ord gå op i en højere enhed.

Askov Højskole var grundlagt i 1865 – i krudtrøgen fra nederlaget i Dybbøl Banker året før og kun et geværskud fra den nye Kongeå-grænse. Den nationale ydmygelse var total. Men Rødding Højskoles forstander Ludvig Schrøder og med ham lærerkredsen flyttede denne Danmarks første højskole til Askov. For her at gøre den til danskhedens og oplysningens fyrtårn i det syd- og sønderjyske. Respekt stod der hurtigt om Askov – ikke mindst efter, at højskolen siden 1878 havde understreget sit særpræg ved at tilbyde en udvidet undervisning. Askov var noget særligt og var primus inter pares blandt danske højskoler. Jeg oplevede en pragtfuld måned på Askov. Ikke blot, fordi jeg havde min kæreste der. Men også fordi jeg oplevede højskolemiljøet i al dets mangfoldighed, dets næsten totale frihed og dets foretagsomhed. Mange forskellige aktiviteter prægede dagligdagen. Der var studiekredse om alt muligt, der blev digtet, der blev formet keramik,

skrevet og indstuderet teater, en Lars Knutzon tog her nogle af sine første brydetag med scenelivet, og der blev lavet avis. Men jeg oplevede også en faglighed, som en flok markante lærerkræfter stod som garant for.

Først var der naturligvis forstanderne. Jeg nævner dem bevidst i flertal – for i ånden var der to, men på lønningslisten kun en. Sidstnævnte var den kloge, belæste og alligevel så beskedne teolog Knud Hansen. Jeg oplevede ham kun på afstand. Det vil sige primært, når han i spisesalen gav en kortere eller længere meddelelse – det sidste kunne være om et eller andet kulturelt emne, der var oppe i tiden. Over vandene svævede den tidligere forstander, J. Th. Arnfred. Han var på det tidspunkt 77 år og for længst en legende i dansk højskole- og andelsbevægelse. Man følte sig hensat til Platons Akademi, når Arnfred hastede mellem søjlerne – undskyld mellem højskolens lindetræer. Han gav timer som en slags forberedelse til universiteternes filosofikum. Når Arnfred i sin særlige dialekt og med endog meget markerede l'er forelæste over "legemet og sjælen", følte man sig hensat til en anden verden.

Så var der de unge blandt lærerne. Der var for eksempel en litteraturmagister ved navn Tage Skou-Hansen, som få år før var blevet landskendt for sin debutroman "De nøgne træer". Jeg kan stadig for mit indre øre høre hans engagerede, engagerende og tekstnære undervisning. Jeg kan også høre ham med appel spørge os, der med ham læste Martin A. Hansens novellesamling Agerhønen: - Tror I på historien? Kan den forekomme i virkeligheden? Jeg husker også den alt for tidligt afdøde Volmer Dissing og hans smittende glæde ved at læse og undervise i god poesi. Der var en engageret og teatergal Tage Hind, hvis dramatiske sans min kæreste havde stor glæde af.

Hertil kom de ældre blandt lærerne. En sønderjyllands-entusiast som Richard Andersen, der derudover præsenterede os for verdenspolitikens gåder, en Andreas Nielsen, der på sin stilfærdige måde var forelsket i den antikke verden og i sprog. Men først og sidst blandt foredragsholderne var der den hvide elefant, den danske Bjørnstjerne Bjørnson – Jørgen Bukdahl. Så befandt vi os naturligvis i den gamle, fornemme foredragssal med alle panelerne og den imponerende og historiske talerstol. Salen var fuld, mens Bukdahl fremmanede aspekter af 1800-tallets åndsliv. Ideer af enhver art, store navne og revolutionære bevægelser i ind- og udland blev proppet ind i et skema, forestillende en enorm raket, der skulle futtes af ved foredragsseriens afslutning. Tiden var knap og altid for kort for Bukdahl. Gang på gang måtte hans norske frue fra første række og med de underligste fagter gøre gemalen opmærksom på, at tiden ikke blot var sluppet op, men også langt overskreden. Men hvor ideerne dog fløj over himlen i de timer. Jeg ser dem flyve på min indre skærm den dag i dag.

Og så var der omgivelserne. Den smukke og velholdte campus. De mange forskellige og smukt beliggende huse, hvor lærerne og de fleste af eleverne boede. Selv havde jeg - sammen med min ligeledes historiestuderende kollega Preben Torntoft – den ære at bo på loftet hos selveste Arnfreds. Jeg husker de aftner, hvor vi sad ved mesterens fødder og hørte ham docere et eller andet. Jeg husker også den milde og rare fru Arnfreds skridt op ad trappen for at spørge, om vi ville have en kop the. De få hyrdetimer med min kæreste, der var plads til, kunne derved irriterende nok blive afbrudt – men velment var tilbuddet uden tvivl. Boghandleren i Askov var allerede en legende i 1960. Hans glæde ved at sælge bøgerne stod næppe mål med hans kærlighed til bøgerne. Altid havde han den nyeste litteratur på lager – og så gjorde det ikke noget, at man blot kiggede i bøgerne eller måske faldt for fristelsen for også at indlede læsning af herligheden.

Alt det beskrevne er naturligvis for længe blevet historie. Men bygningerne ligger der stadig, nye er blevet tilføjet – blandt andet en flot ny foredragssal husker jeg fra, da jeg selv holdt foredrag i den for allerede mange år siden. Jeg læser i aviserne, at alt i dag trænger til en meget kærlig hånd. Lad Askov få mulighed for at mærke den. Det er mit håb, at der findes en samlet og bevarende løsning på den kulturarv, som højskolerne er – måske i en numerisk reduceret form. Men Askov vil under alle omstændigheder skulle findes blandt dem. Blot en kold vintermåneds ophold overbeviste mig om, at højskolen rummer så meget unikt og ubetaleligt, der gør den til et fyrtårn i vort uddannelsessystem.

Har været bragt som kronik i Flensborg Avis.